

Daglig verksamhet i fara!

Besparingar

Personer med omfattande funktionsnedsättningar har senaste åren blivit hårt ansatta genom Försäkringskassans allt tuffare bedömningar. I LSS insatsen personlig assistans har många blivit fråntagna beviljade timmar och andra har helt nekats sökt insats.

Även om besparingarna inom personlig assistans blivit mest synlig i media så pågår omfattande besparingar inom LSS lagens alla områden. Kostnaderna för LSS lagen har enligt politikerna blivit för höga. SDN organisationens ansvariga tjänstemän har fått order om verkställighet av givna besparingskrav.

I Göteborg pågår nu dolda besparingar inom LSS insatsen daglig verksamhet som sätter de senaste 15 årens kvalitetsutveckling i stor fara. Såväl inom kommunens egna verksamheter som bland de externa leverantörerna av daglig verksamhet ställs brukarna och personalen inför stora svårigheter/ förändringar då besparingarnas effekter blir tydliga.

Tidigare ramavtal

I Göteborg finns 16 externa leverantörer av daglig verksamhet. Det är stiftelser, föreningar, aktieföretag och studieförbund som har tillstånd från Socialstyrelsen och som är godkända av Göteborgs Upphandlingsbolag att verka inom LSS området daglig verksamhet. De externa leverantörerna är uppskattade och har visat exempel på nytänkande och utveckling. Idéburna aktörer erbjuder daglig verksamhet med givet innehåll och utveckling inom tex dans, friskvård/hälsa, hunddagis och media.

Ett styrmedel kommunen har och som de externa leverantörerna måste lyda under och följa är upphandlingsbolagets ramavtal. Avtalet ska skapa ordning och reda. Det ska tydligt visa vilka krav som ställs på leverantörerna och vilka skyldigheter beställare/leverantörer verkar under. Avsikten är att avtalet ska undanröja tveksamheter och innehållet ska kunna användas för att lösa ev. problemställningar mellan beställare och leverantörer.

Ramavtalsperioderna skiftar men brukar vara på 3-4 år. I takt med att samhället förändras och nya lagar och bestämmelser kommer så behöver också ramavtalen uppdateras ibland och nya aktörer ges möjlighet att tillkomma. De fyra senaste ramavtalen har innehållsmässigt varit klara och tydliga. De har tacksamt nog varit ganska lika

innehållsmässigt. Tydligheten och den relativa enkelheten i avtalstexten har varit uppskattad, särskilt av oss "mindre" leverantörer då vårt fokus, kraft och kvalité till stor del finns i verksamhetsfrågorna och inte i snåriga avtalstexter. Enkelheten och tydligheten har varit till gagn för alla parter.

Tyvärr var flera av de externa leverantörerna (de mindre) inte riktigt "på tårna" när det nu gällande ramavtalet kom 1 oktober 2016. Innehållsmässigt skiljer sig avtalet på många punkter från tidigare ramavtal. Stora förändringar omnämns i ganska otydliga och svårtolkade meningar.

Tidigare avtal har varit enkla, tydliga och inte gett upphov till tolkningskonflikter. Avtalet som upphandlingsbolaget presenterade hösten 2016 är raka motsatsen. Svårtolkat, otydligt och på flera punkter motsäger det sig självt.

Under vintern och sommaren 2017 har ramavtalets otydlighet blivit uppenbar och tidskrävande konflikter seglat upp mellan beställare och leverantörer.

Kommunens ansvariga för daglig verksamhet tolkar avtalstexten på ett sätt som innebär att flera av de mindre leverantörerna drabbas av stora intäktsförluster. Det handlar bla om att ansvariga i kommunen med avtalets text som grund anser sig ha rätt till att inte betala för leverantörernas kostnader under juli månad. För flera leverantörer betyder detta att fasta kostnader som löner, hyror och fordon som finns i verksamheterna inte är finansierade. Det handlar om intäktsbortfall i storleksordning om 600.000 kronor till över miljonen för de drabbade verksamheterna. Intäkter som varit räknade med och som behövs för att hålla kvalité.

Upphandlingsbolagets ansvarige som företräder kommunen och som konstruerat ramavtalet har samma åsikt som sina kommunala SDN ansvariga och menar att intäktsbortfallet helt enkelt beror på att leverantörerna inte kan läsa avtalstext.

Då jurister och andra erfarna och sakkunniga personer inom bla Almega läst avtalstexten är det en klen tröst att även de anser texten svårtolkad.

Inga intäkter under juli månad innebär naturligtvis en innehållsmässig försämring inom verksamheterna.

Upphandlingsbolaget Göteborg

Upphandlingsbolaget är en kommunal instans som tidigare varit oss leverantörer behjälplig då osäkerhet i avtalsfrågor uppstått. En viss service från bolaget har de externa leverantörerna också kunnat kräva då 1% av verksamheternas omsättning årligen betalas till bolaget.

Upphandlingsmyndigheten gav under 2017 ut en broschyr där de beskriver hur en bra upphandling ska gå till. Skriften betonar särskilt vikten av att inför en upphandling ha en aktiv dialog med leverantörerna. Leverantörerna sitter inne med stor kunskap och har aktuell information som är viktig för ansvariga på upphandlingsbolaget att sätta sig in i och ta med i beaktning i både förarbetet och genomförandet av upphandlingen. För att minimera problem ska upphandlingsprocessen präglas av öppenhet och samrådsmöten med leverantörerna. Skriften från upphandlingsmyndigheten är bra och inger hopp.

Tyvärr har upphandlingsbolaget och dess ansvariga i Göteborg inte levt upp till något av skriftens innehåll.

Inte ett enda samrådsmöte med leverantörerna ägde rum innan upphandlingen 1 oktober 2016. Undrar varför?

Problemen började med att bolaget i upphandlingsförfarandet våren 2016 begärde att alla leverantörer skulle höja sin hälso och sjukvårdskompetens och vara registrerade i vårdgivarregistret. Vårdgivarregistret i Stockholm vägrade ta emot oss med hänvisning till att vi bedrev verksamhet enligt LSS lagen och inte *HSL. Det gick helt enkelt inte för leverantörerna i Göteborg att registrera sig. Då menade Upphandlingsbolaget helt sonika att vi skulle anställa sjukvårdspersonal till verksamheterna.

Detta ställde till det rejält och stor oro spreds bland de mindre leverantörerna då kostnaden för sjukvårdskunnig personal är hög.

Efter högljudda protester från leverantörerna utmynnade allt i att de mindre leverantörerna fick köpa in sig i kommunens hemsjukvård till en kostnad för utfört arbete per timma.

I kontakterna och frågeställningarna till upphandlingsbolaget ansvarige under denna sommarperiod var det svårt att få svar på frågor om nödvändigheten till kravet på sjukvårdsanställd personal i verksamheterna. Ansvarige på bolaget hänvisade då till den specialkompetens som fanns i den grupp av kommunala tjänstemän som hen hade regelbundna möten med. Då vi leverantörer ville komma i kontakt med gruppen var det omöjligt då medlemmarna i gruppen var hemliga i det att man inte ville utsätta dom för kontakt med ifrågasättande leverantörer.

*Hälso och sjukvårdslagen

Ansvarig för upphandlingen gällande daglig verksamhet har haft en hemlig grupp av tjänstemän till stöd i utformningen av upphandlingsunderlaget. Några möten med leverantörerna har inte ägt rum.

Upphandlingen 1 oktober 2016 innehöll flera omfattande förändringar jämfört med de senaste ramavtalen inom området. Flera av oss mindre leverantörer förstod inte detta till fullo och vår naivitet/okunnighet på snårig avtalstext gjorde att vi "gick i fällan" och inte kompenserade oss för de omfattande intäktsförluster (julimånaden) vi nu drabbats av.

Hade upphandlingsbolaget Göteborg levt upp till innehållet i den egna skriften och bjudit in till samrådsmöten med leverantörerna hade detta varit ett forum där vi kunnat få begriplig information och därmed undvikit intäktsbortfallet. Kanske inte från upphandlingsbolaget men från våra kolleger bland leverantörerna.

Naturligtvis påverkar stora intäktsbortfall kvalitén på verksamheterna i negativ riktning.

På fråga till ansvarig på upphandlingsbolaget Göteborg om varför inga samrådsmöten genomfördes är svaret. – Jag vet inte.

Får det gå till på detta vis? I vart fall är det en bra taktik från ansvariga i kommunen om större besparingar är under planering.

LOV (lagen om valfrihet) inom daglig verksamhet planeras till 1/1 2019 i Göteborg.

Fullmäktige i Göteborg har beslutat att förberedande åtgärder ska vidtagas med syfte att införa LOV 2019 inom daglig verksamhet. Många kommuner har redan genomfört reformen i landet. Syftet från politikerna är mångfacetterat men behovet av valfrihet och kostnadsminskning är framträdande.

LOV syftar till att öka valfriheten av daglig verksamhet för den enskilde. Dagens "SDN arrest" ska bli ett minne blott och den som så önskar ska kunna välja vilken daglig verksamhet hen vill ha. Ett fritt val bland kommunens samlade utbud av kommunala och externa verksamheter är tanken.

Genom att en ny upphandling krävs då LOV ska börja gälla ges möjlighet för nya leverantörer att lämna anbud. Tanken är att detta ska leda till fler aktörer i upphandlingen varpå konkurrensen ska öka och priserna pressas.

Erfarenheterna från de kommuner där LOV genomförts är tudelade. Visserligen har LSS personkrets fått en större valfrihet men samtidigt har priserna pressats i den utsträckning att innehållet, personaltäthet och kvalitet påverkats negativt.

Det är i detta sken man ska se upphandlingen 2016. Kommunen genomför för tillfället stora besparingar inom den kommunala dagliga verksamheten. Upphandlingen 1 oktober 2016 innehöll snårig avtalstext som nu visat sig drabba samtliga externa leverantörer av daglig verksamhet med kraftigt minskade intäkter som följd. Därmed drabbas naturligtvis medarbetarna med intellektuella funktionsnedsättningar. Att sänka kostnaderna inför LOV genomförandet år 2019 har nu högsta prioritet.

Då LOV genomförts i andra kommuner har upphandlingarna förändrats radikalt. En stor och betydelsefull förändring är att det nu är kommunen som är prissättare. Tidigare har det varit de externa leverantörerna som räknat ut priset och därmed lämnat lite olika slutsummor beroende på kostnader för innehåll, personaltäthet och brukarnas stödbehov.

Nu ska kommunen sätta priset och i de kommuner där LOV genomförts har man utgått från kostnaden för den kommunala verksamheten. Av denna anledning är det nu hög prioritet på kostnadsjakt, effektiviseringar och prispress i kommunal daglig verksamhet i syfte att få ner kostnaden till ett minimum.

Alla brukare av daglig verksamhet är idag bedömda efter en mall som utmynnar i ett pris. Priset beror på stödbehovet samt antalet timmar/vecka som brukaren är på den dagliga verksamheten.

Hösten 2017 bestämde stadsledningskontoret att alla brukare av daglig verksamhet ska bedömas efter en helt ny mall och prismärkas på nytt. Mallen är hämtad från Uppsala där resultatet ur kommunal ekonomisk synvinkel var mycket gynnsam. I Uppsala visade det sig att brukarna, när resultatet sammanställts, inte alls var så kostnadskrävande och stödberoende som man tidigare ansett. Totalt sett var brukarna mycket självständigare än innan de bedömdes och kunde klara sig med färre stödpersoner samt ett mer sparsmakat innehåll i verksamheterna. Intressant! Hur gick det till? Att ekonomiska nedskärningar inom daglig verksamhet är en konsekvens av LOV är något chefstjänstemännen från stadsledningen erkänner.

Det är stadens borgerliga partier som i flera år verkat för att LOV ska införas. LOV ska enligt dessa partier vara en garant för kvalitet i verksamheterna. De rödgröna är negativa till det snabba införandet och anser att en konsekvensutredning borde göras innan "sjösättningen" – något som i brådskan inte har gjorts.

Jag har gjort en egen konsekvensutredning genom att prata med flera lokala brukarrepresentanter i Stockholm och Uppsala. Tyvärr utan en enda positiv signal från städerna där LOV funnits några år. De kraftiga besparingar som föregått LOV samt de låga prisnivåer som erbjudits externa leverantörer i upphandlingarna har inneburit att de småskaliga leverantörerna nästan helt är borta. Daglig verksamhet som uppfyller LSS lagens kvalitetskrav går inte att driva till den prisnivå kommunerna erbjuder. Utbildad personal, vettiga lokaler och ett bra verksamhetsinnehåll kostar.

LOV upphandlingen och medföljande besparingar inom daglig verksamhet har inneburit:

-sämre kvalitetsinnehåll i den kommunala och återstående externa verksamheten.

-färre stödpersoner i verksamheterna.

-idéburna småskaliga externa leverantörer har nästan försvunnit/nästan all verksamhet kommunal igen.

-Kommunerna bygger upp stora enheter (vårdhemsliknande) där samordningsvinster är möjliga.

-personer med flerfunktionshinder drabbas hårdast. Kommunerna i Stockholmsområdet köper platser (heldygn) ute i landet i högre utsträckning än innan LOV. Personer med omfattande flerfunktionsnedsättningar tvingas bo långt från nära och kära. Luktat 60/70 tal. Inte bra!

LOV taktiken i Göteborg.

För att uppnå trovärdighet för sitt agerande har nu stadsledningskontorets ansvariga utsett åtta erfarna nivåbedömare som under september månad 2017 testat den nya bedömningsmallen (Uppsala) på 180 av stadens brukare av daglig verksamhet. Med 100% säkerhet kommer prisnivån sammantaget att vara betydligt lägre efter de nya bedömningarna. Så har det varit i alla kommuner som infört LOV.

Känner brukarnas gode män, förvaltare eller anhöriga till detta bedömningsarbete/prismärkning? Svaret är nej. Stadsledningens arbetssätt sker i avsaknad av information till brukarna och dess företrädare och är tvivelaktigt då varje enskild individ självklart borde ha en utsedd och självvald stödjande företrädare vid sin sida under bedömningen. Denna bedömning borde också betraktas som myndighetsutövning och de kommunala bedömarnas resultat ang. prisnivå borde kommuniceras skriftligt med skälen till prismärkningen samt vara överklagningsbart – enligt vad jag förstår av Förvaltningslagen.

Under senhösten och vintern kommer bedömningsarbetet att accelerera. Alla brukare ska bedömas. Agera!

Rätt eller fel???

Om innehållet i detta material är en pessimistisk version av framtiden inom daglig verksamhet eller ej vet vi inte riktigt idag.

Men vid LOV's genomförande år 2019 vet vi svaret.

Alla uppgifter om godkända externa leverantörer och deras priser finns offentligt idag.

Genom enkel matematik är det snabbt gjort att räkna ut vad en plats inom en viss daglig verksamhet kostar per månad augusti 2017. En räknedosa är vad som krävs för att se prisbilden efter år 2019.

	Beateberg	Bräcke	Forum Skill	Frösunda	Betania	Grunden	Iris	Karriär Kraft
Nivå 1	64 715	51 800	78 050	50 881	62 873	50 500	62 838	53 896
Nivå 2	46 225	45 000	55 750	45 420	53 698	42 500	44 884	40 422
Nivå 3	35 959	27 000	39 822	41 585	43 894	31 000	32 060	35 706
Nivå 4	23 671	15 000	28 444	28 756	31 425	23 000	22 800	31 664
Nivå 5	15 414	7 000	20 318	17 813	21 432	17 000	14 990	23 125
Jämförpris	185 984	145 800	222 384	184 455	213 322	164 000	177 672	184 813

	Kunna klara	LSS omsorgen	Move and Walk	Sensus	Sky Partner	Vuxen skolan	Munk huset	Ågrenska
Nivå 1	50 470	61 600	55 000	57 400	39 490	57 400	51 755	48 000
Nivå 2	37 853	56 000	42 000	42 000	21 780	41 000	41 913	39 000
Nivå 3	25 235	46 000	30 001	31 500	18 700	29 900	30 144	34 000
Nivå 4	16 655	36 000	21 429	25 500	12 980	23 000	20 761	23 000
Nivå 5	10 094	16 000	15 307	17 000	8 690	16 000	15 090	15 000
Jämförpris	140 307	215 600	163 737	173 400	101 640	167 300	159 663	159 000

År 2017

Nivå 1 snitt 56 041 kr/mån.

Nivå 2 snitt 45 902 kr/mån.

Nivå 3 snitt 33 281 kr/mån.

Nivå 4 snitt 24 011 kr/mån.

Nivå 5 snitt 15 642 kr/mån.

* Ovan angivna priser är heltidspriser = över 35 tim/vecka på daglig verksamhet. Priserna ska fram till 1/1 2019 räknas upp med ca. 3% då de varje år i oktober höjs med 1,2-2% (omsorgsprisindex).

Förra sidan visar en sammanställning på de externa leverantörernas priser våren 2017. Nivå 1 är heltidskostnaden (35-40 tim/vecka) för en person med omfattande stödbehov. Nivå 5 är heltidskostnaden (35-40 tim/vecka) för en person med betydligt mindre behov av personalstöd. Summan anger månadspris.

Denna sammanställning kommer att vara svaret på om innehållet i detta material är rätt eller fel. Vad kommer kommunen att sätta för pris för intresserade leverantörer i LOV upphandlingen år 2019??

En fingervisning om svaret fås genom att studera kostnaderna i de kommuner där LOV genomförts. Klart och tydligt visas att prispressarstrategin varit framgångsrik och att bakom LOV's fina tanke om ökad valfrihet också finns en medveten om än tystlåten och dold önskan från politikerhåll om att minska kostnaderna för LSS insatsen daglig verksamhet.

Negativa följder

Ofta är det svårt att överblicka följderna av fattade beslut. Konsekvensanalyser görs sällan inom "den mjuka verksamheten". Därför är det viktigt att studera de kommuner där LOV genomförts och dra lärdom av dessa.

I Göteborg är det viktigare än någonsin att fundera över följderna och nedskärningarna inom LSS verksamheten. Detta då den dagliga verksamheten under de senaste 15 åren utvecklats positivt. Detta gäller såväl den kommunala som den externa. Det går fort att rasera något som tagit lång tid att bygga upp.

I Göteborg är det SDN organisationen som ansvarar för många av de sk "mjuka frågorna". Dessa handlar ofta om insatser till personer i behov av stöd.

På område efter område av SDN's ansvarsområde hamnar Göteborg i botten i de undersökningar som görs och som betygsätter nöjdhetsgrad och kvalitet.

-domstolstrots LSS

-stöd till skolelever i behov av stöd

-barngruppernas storlek inom förskolan

-åldringsvårdens kvalitet

-köer till gruppbostad

-skolelevernas resultat

Det vore olyckligt om LSS insatsen daglig verksamhet genom besparingar och LOV upphandlingsförfarandet skulle öka på listan där Göteborg utmärker sig negativt.

Önskvärt vore om valfrihet för brukarna inom daglig verksamhet gick att uppnå utan att sänka kvalitén och försämra tillvaron för de 1.800 personer som idag är sysselsatta inom daglig verksamhet.

Besparingar kanske kan uppnås inom andra områden. Varför inte ta en ordentlig översyn över SDN byråkratin och Va Götalands habiliteringsbyråkrati. Kanske t.o.m. omfördela personal från byråkratin till "golvnivå" där brukarna befinner sig.

Här finns massvis att göra och pengar att spara.

Mats Månsson Munkhusets dagliga verksamhet (TSM AB) // september 2017.